

בעזרת ה' יתברך

**ספר
שרי
אלפים**

**מאמרי תורה ועבודה
על פרשיות התורה ומועדים**

שנאמרו בסייעתא דשמיא
מדי שבת בשבתו ומועדי השנה
בבית המדרש קהל חסידים, שיקאגא יצ"ו
שנות תשע"ט – תש"פ לפ"ק

בזכות אבותי הקדושים ובזכות הצבור
עם קדוש מבקשי ה'
על ידי זעירא דמן חבריא

אפרים אהרן
באאמו"ר הרדה"צ הרי"מ שליט"א
טווערסקי

מהדורא תליתאי חשון תשפ"ה לפ"ק

בעזרת ה' יתברך

ספר
שרי
אלפים

מאמרי תודה ועבודה
על פרשיות התורה ומועדים

שנאמרו בסייעתא דשמיא
מדי שבת בשבתו ומועדי השנה
בבית המדרש קהל חסידים, שיקאגא יצ"ו
שנות תשפ"א - תשפ"ג לפ"ק

בזכות אבותי הקדושים ובזכות הצבור
עם קדוש מבקשי ה'
על ידי זעירא דמן חבריא

אפרים אהרן
באאמו"ר דרה"צ הרי"מ שליט"א
טווערסקי

טבת תשפ"ה לפ"ק

יחיאל מיכל טווערסקי

באאמער'ר הרה"צ כמוהר"ר יעקב ישראל זצלה"ה מהארנאסטייפאל

Rabbi Michel Twerski

בעזחשי"ת

יום ד' לפ' בא תשפ"א

בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני.
ותעלזנה כליותי בדבר שפתך מישרים.

זה כמה שנים שאני מתענגים מדי שבוע בשבוע לקבל קונטרסים מופלאים, אשר בשם שרי אלפים וקראו, פירדשים נחמדים ונעימים על פרשיות השבוע והמועדים, דברי תורה עמוקים מני ים, מאירות עינים, מאת בננו האהוב הרה"ג חו"פ ירא שמים מרבים ה"ה כמוהר"ר אפרים אהרן שליט"א אב"ד דק"ק קהל חסידים שיקאגא, אילינוס.

והנה כל רואה יזוכה מיד שתוכן המאמרים רצוף דברים הנאמרים באמת, בשכל הישר בעיני עבודת השי"ת להורות הדרך לכל מבקש קרבת אלקים שיצליחו בשואפם להגיע לפסגת הר ה', ועל כזה נאמר "הוי כל צמא לכו למים", אין מים אלא תורה.

ואם שאני נוגע בעדות, עכ"ז הרי זה מילתא דעבידא לגלוי, ואני מעיד ומבטיח שהידושי ספר זה יביאו כל קורא להתפעלות עצומה מרוב חכמתם וגאונותם, ויונעם דבריו לחיד כל השומע ללחש שר האלפים.

ועכשיו אין לי אלא לסיים בדברי ברכה לבני החביב שספרו זה יעלה לנכון על שלחן מלכים, מאן מלכי רבנן, ויזכה להמשיך לדרוש ולקיים בתורת השי"ת לפני אלפים ורבבות ויארץ ימים על ממלכתו לאורך ימים ושנים טובים עם כל ב"ב שיחי' עד ביאת גו"צ בב"א.

הכו"ח באה"ר ואה"ע ביום ז' שבט תשפ"א,

יחיאל מיכל באאמער'ר הרה"צ כמוהר"ר יעקב ישראל זצלה"ה
מהארנאסטייפאל

RABBI M. A. ILIOVITS
RUA HADDOCK LOBO, 1091
S. PAULO, BRAZIL 01414-003

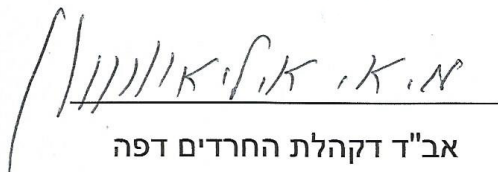
מאיר אברהם אליאז'וויטש
אב"ד דקהלת החרדים ור"מ דיישיבת אור תורה
ס.פאולא - בראזיל

בס"ד

נתתי שמחה בלבי כאשר האיר אל עבר פניי הספר הנחמד "שרי אלפים" פרי יצירתו של אהובי חתני כבני הרה"ג המפואר כליל המעלות והכשרונות כש"ת מוה"ר אפרים אהרן טווערסקי שליט"א הרב דקהל חסידים בשיקאגו יע"א חלק מדרשותיו אשר דרוש דרש מדי שבת ורגל לפני קהל עדתו, תוכו רצוף רעיונות עמוקים מלאים זיו החכמה, ומפיקים נוגה מהמאור שבתורה המקרב לבבות ישראל לאביהם שבשמים. מובטחני שהספר יתקבל ברצון בקרב ציבור שוחרי תורה ותעודה ויהי' לתועלת להווגים בו ובמיוחד לאלה שזכו לשמוע הדברים מפי אומנם הרה"ג המחבר שליט"א.

יהי רצון מלפני אבינו שבשבמים שיזכה להמשיך לנהל קהלתו על מי מנוחות, ולהרחיב גבולי התורה והקדושה בעירו, לאורך ימים ושנים טובות מתוך בריאות ואושר ורב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו.

הכ"ד הכותב וחותם לכבוד תורתנו הקדושה, ולכבוד נושאי דגלה ומפיצי אורה וזיוה במקהלות, פה ס"פ יום ב' לסדר "ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל וגו' ושמם עליהם שרי אלפים וגו' " - י"ט שבט דהאי שתא תשפ"א לפ"ק - באה"ר ונאמנה

אב"ד דקהלת החרדים דפה

בעזה"ת

הקדמת המחבר

יתברך הבורא וישתבח הנותן לשכוי בינה להתבונן בגדולתו ולהתעמק בתורתו הרחבה מני ים וארוכה מארץ מדה, למצוא רמיזא דחכמתא ודרכי עבודה לכל אדם מישראל בכל דור ודור מתוך מקראי קודש ומאמרי חז"ל. ובאמת אין שום ספק בלבי שהחידושי תורה הנמצאים בספר הזה לא עלו ברעיוני אלא בזכות הצבור הצמאים לדבר ה' ומשתוקקים לעלות תמיד מעלה אחר מעלה ומדריגה אחר מדריגה בסולם העולה בית א-ל, כי מצד עצמי איני מסוגל לחידושים כאלו. ועל כן באתי במגילת ספר כתוב עלי, ולעשות רצונך א-ל ה' חפצתי, כי אולי ימצאו גם אחרים בדברי תורה אלו תועלת בעבודתם ואולי יתעוררו על ידיהם להתדבק בקונם.

והנה נתן השי"ת בלבי שיקרא ספר הזה בשם 'שרי אלפים'. והכוונה על פי המובא בספרים הקדושים^א שצריך כל איש מישראל להשלים שלשה אלפי"ן, האל"ף של אמ"ת, האל"ף של אדנ"י, והאל"ף של אד"ם, שאם יחסר האל"ף משלש תיבות אלו ישאר ח"ו מ"ת די"ן וד"ם. ונראה ששלשה ענינים אלו מורים על שלשה תחומים שצריך כל איש ישראל להשתלם בהם, והם: בין אדם למקום, בין אדם לחבירו, ובין אדם לעצמו.

והנה ראשית העבודה בין אדם למקום היא יראת ה', כמו שכתוב (תהילים קיא, י) "ראשית חכמה יראת ה'", דהיינו שידע ויאמין האדם שיש דין ויש דיין הרואה כל מעשיו, דיבוריו ומחשבותיו. והיינו כוונת שם אדנ"י, שהשי"ת הוא אדוננו ואנחנו עבדיו, וכידוע היחס בין עבד לאדונו הוא יחס של יראה. ואם יש דין למעלה, דהיינו שהאדם מכיר בכל עת שיש דין למעלה, עין רואה ואזן שומעת, אז אין דין למטה. אבל אם אין דין למעלה אז ח"ו יש דין למטה, ובמקום אדנ"י נשאר די"ן.

א. כן כתב באהבת שלום מקאסוב (ריש קורח; ריש שופטים). ועיקרו של דבר [אם כי לא כולו] נמצא ברגל ישרה (מערכת אל"ף אות נ) בשם הילקוט ראובני שהביא כן בשם המגלה עמוקות [ובמהדורת הצבי והצדק העירו: כ"כ בילקוט ראובני, אבל שגה במ"מ, כי כל הענין אינו במג"ע אלא מובא בספר זרע ברך תלמידיו (ויקרא ראשון ד"ה הפן הב') וז"ל שמעתי מחכם אחד שבעון אדה"ר נפגמו ג' אלפי"ן וכו' והן אמת שלא ראיתי זה בשום ספר ואם קבלה הוא נקבל].

העבודה בין אדם לחבירו תלויה במדת האמ"ת שיהיו פיו ולבו שוים, שלא ישקר ולא יגזול ולא יחנף, ויהיה הין שלו צדק ולא שולו צדק. אבל כשחסר האל"ף נשאר ח"ו מ"ת, כמו שאמר אהרן למשה (במדבר יב, יב) "אל נא תהי כמות" וגו'. הרי שכשיש חסרון בענין בין אדם לחבירו נשאר ח"ו מ"ת במקום אמ"ת.

והעבודה בין אדם לעצמו נרמזת בתיבת אד"ם. שהעבודה בין אדם לעצמו היא עבודת טהרת הלב והמדות לתקנם ולזככם, ואיתא בספרים הקדושים שצריך האדם להמשיך אלופ"ו של עולם לבחינת ד"ם שלו, המורה על נפש הבהמית השורה בדם שבחלל השמאלי שבלבו, כמבואר בתניא (פרק טו). ועל ידי שממשיך אלופ"ו של עולם לבחינת ד"ם שלו, זוכה להתעלות ממדריגת בהמה למדריגת אד"ם.

הרי שעל בני ישראל להיות שרי אלפי"ם, וזה כולל כל עבודת היהודי בכל תחומי חייו, בין אדם למקום, בין אדם לחבירו, ובין אדם לעצמו. ואולי מרומזים שלשה ענינים אלו במה שאמר יתרו למשה שיבחר 'שרי אלפים' (שמות יח, כא) שיהיו 'אנשי חי"ל' ראשי תיבות 'חבירו י-ה לבו' שהם שלשה תחומים הנ"ל. ומבאר יתרו את המדות המגדירות את ה'אנשי חי"ל', והם: אנשי אמ"ת - בין אדם לחבירו, יראי א-להים - בין אדם למקום, ושונאי בצע - בין אדם לעצמו. ומאחר שכל תכלית הספר הזה איננה המדרש אלא המעשה, שנתעורר על ידו להשתלם בשלשה תחומים אלו, על כן לו נאה שם 'שרי אלפים', שעל ידו ניעשה לשרי האלפי"ם, להשתלם בכל שלשה האלפי"ן.

ולא אכחד שבשם 'שרי אלפים' גנוזים גם רמזים וכוונות אישיות. והיינו ששני שמותי מתחילים באות אל"ף, גם השלשה שותפים שיש בי שהם, הקב"ה, אבי ואמי, מרומזים בתיבת 'אלפי"ם', א-ל - הקב"ה, ושאר האותיות פי"ם הם הראשי תיבות של שמות אבי מורי ואמי מורתי שיחיו. והנה מן המותר להגיד שהמעט שזכיתי להיות ולפעול, אינו אלא הודות לשלשה שותפים אלו: **הקב"ה** - אילו פי מלא שירה כים ולשוני רנה כהמון גליו אין אני מספיק להודות לו על כל החסד אשר עשה עמדי ואשר עתיד לעשות עמי ועם כל בני ביתי. **אבי מורי ורבי הרה"צ שליט"א** - על היותו נר לרגלי ואור לנתיבתי להורות לי דרך הסלולה מאבותינו הקדושים, והיותו דוגמא חיה לעצה ותושיה על כל צעד וצעד מחיי. **אמי מורתי תחיה**: על החיבה היתירה הנודעת לי ממנה, ועל אמונתה בי ועל החיזוק התמידי שנותנת לי, המעמיד אותי על רגלי ומגביה אותי מעל כל מכשול העומד בדרכי. והנני מודה על העבר ומבקש על העתיד שיתן השי"ת שעוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים מתוך בריאות שלימה, נחת מכל יוצאי חלציהם, והרחבת הדעת בכל עניניהם ברוחניות ובגשמיות.

וכאן המקום לגלות את הידוע, שספר זה וכל הכתוב בו לא היו באפשרות לולא מסירות נפשה התמידית של אשתי הצנועה והחסידה שתחיה לאורך ימים ושנים טובות. אין הפה יכול לדבר ואין מלה בלשוני שיכולה להביע את רגשי הכרת הטוב שיש לי אליה, על כל מה שעושה ופועלת עבורי בכל לב ובכל נפש ערב בקר וצהרים. הלכה אחרי בשמחה ובטוב לבב אל ארץ לא זרועה להרביץ תורה ולקרב רחוקים, בו בזמן שהיא מגדלת באהבה את בנינו ובנותינו שיחיו בדרך ישראל סבא בלי שום שינוי מהמסורה הטהורה המקובלת לנו מדורי דורות. אני מבקש ומתפלל שיתן לה השי"ת כוחות בגוף ובנפש שתוכל להמשיך עבודתה הקדושה לאורך ימים ושנים טובות, ונזכה יחד לראות ולרוות נחת דקדושה מכל צאצאינו וצאצאי צאצאינו עד עולם.

והברכה אחת היא מריחוק מקום וקירוב לב להוריה היקרים שיחיו ה"ה מורי חמי הגה"צ מוהר"ר מאיר אברהם איליאוויטש שליט"א גאב"ד סאן פאולו בראזיל וחמותי הצוה"ח שתחיה, שהכניסו אותי לביתם כבן ממש והחזיקו ועודדו אותנו בלבם ובמאדם, ושימשו לנו כדמות ודוגמא להנהגתנו בכלל, ובפרט במשרת הרבנות והצלחתה באופן המועיל ביותר. יהי רצון שעוד ינובו בשיבה דשנים ורעננים מתוך בריאות שלימה, נחת מכל יוצאי חלציהם, והרחבת הדעת בכל עניניהם ברוחניות ובגשמיות.

בהזדמנות זו רציתי גם להכיר טובה לבני ולבנותי, לחתני וכלותי, לנכדי ונכדותי, כולם אהובים כולם ברורים, כל אחד בשמו הטוב יבורך, שמביאים לנו נחת דקדושה תמידית בלע"ה, ונותנים לנו הרחבת הדעת הנצרכת בכדי להמשיך בעבודת הקודש. יהי רצון שכן יעזור וכן יוסיף השי"ת ליתן להם בריאות שלימה בגוף ובנפש, ולהאיר את חייהם באור התורה והיראה, ולהעניק להם ברכה והצלחה בכל אשר יפנו ברוחניות ובגשמיות.

והנה הוצאת ספר כזה מן הכח אל הפועל נעשית בכמה וכמה שלבים, ועל כל שלב ושלב זכינו ב"ה לסייעתא דשמיא, ואנו כורעים ומשתחוים ומוזים להשי"ת על זה. אבל אנו מחוייבים להודות גם לשלוחי השי"ת שסייעו אותנו בכל שלב, שבלעדיהם לא היה ספר הזה יוצא אל הפועל.

השלב ראשון הוא התחדשות החידושי תורה. וכבר הזכרתי לעיל שאין ספק בלבי שנתחדשו לי דברי תורה אלו רק בזכות הצבור הצמאים לדבר ה', ובאים לשמוע דרשותי מדי שבת בשבתו ומדי מועד במועדו. ועל זה רוצה אני להביע רגשי הכרת הטוב שיש לי אל כל מתפללי קהלתנו הקדושה קהל חסידים בשיקאגא אילינוי, שבזכותם נתגלו לי חידושים אלו כדי להרוות צמאונם לדבר ה'. והנה מצד הדין הייתי צריך לפרוט

כל אחד ממתפללי קהילתנו בשמם הטוב, אבל דעו נא רבותי כי אי אפשר לפורטם כי רבים הם ב"ה כן ירבו, על כן יהיו נא בעיניהם כאילו הייתי פורטם. והנני מברך מעומק לבי להם ולנשיהם, לבניהם ובנותיהם וכל אשר להם, שישפיע עליהם השי"ת ברכה עד בלי די ברוחניות ובגשמיות, וימלא ה' כל משאלות לבם לטובה.

השלב השני הוא הקלטת הדברי תורה. בראשית שנות הרבנות שלי הייתי אומר חידושי תורה מדי שבת בשבתו, ומחמת טרדותי הרבות לא מצאתי פנאי לרשום אותם בחרט עלי גליון, והיו החידושים נאבדים לעולם השכחה, עד שהעירני **אחי הגדול הרה"ג מוהר"ר בן ציון שליט"א רב דקהל בית יהודה במילוואקי**, שלא טוב הדבר אשר אני עושה. וערך ותיקן עבורי שיעור דרך הטלפון שבו אשמיע למרחקים בימות החול את הדברי תורה שאמרת בשבת שעברה, כדי שאוכל להקליט אותם ולא ילכו לאיבוד. ורק על ידי זה נשארו חידושי תורה אלו, ולולא זאת לא היה נשאר מהם שריד ופליט. ועל זה אני מודה לו במאד מאד ומברכו ברכת הדיט שיצליח מאד בעבודתו הקדושה ויזכה הוא ונוו"ב הצוה"ח שתחיה לרב נחת דקדושה מכל יוצ"ח מתוך הרחבת הדעת בכל עניניהם ברוחניות ובגשמיות. ובחדא מחתא אודה ואברך לכל שומעי השיעור מריחוק מקום שבזכותם נשארו דברי תורה אלו למזכרת.

השלב השלישי הוא רשימת הדברי תורה מן ההקלטה עלי גליון, שהיא מן העבודות הקשות שבמקדש. ועל זה אני מודה ומשבח לכבוד **ידידי היקר ר' יהודה לוינ' נ"י** ממתפללי בית מדרשינו, שקיבל על עצמו משרה זו ממש לשם שמים, ומשקיע הרבה זמן ומוח לאין שיעור לכתיבת הדברי תורה. ועל זה ינוחו ברכות התורה על ראשו ועל ראש נוו"ב שתחיה ועל כל אשר לו, למען אשר יוכל להמשיך בעבודתו הקדושה עוד רבות בשנים.

השלב הרביעי הוא ההחלטה להדפיס את החידושי תורה בצורת ספר. זכות זו מגיעה ל**ידידי היקר ר' יהושע מרדר נ"י** ממתפללי בית מדרשינו אשר לא ינוח ולא ישקוט עד אשר יראו חידושי תורה אלו את אור הדפוס. ואני מודה לו מאד על זה, כי לולא שהיה מדרבן אותי בחזקה לא היה יוצא ענין זה אל הפועל. ועל כן יתברך ממעון הברכות הוא ובני ביתו בכל מילי דמיטב בבני חיי ומזוני רויחי, וימלא ה' כל משאלות לבם לטובה.

השלב החמישי הוא מציאת דמי ההוצאות הנצרכות להדפסת הספר. למהדורא הנוכחית, העיר השי"ת את רוחו של ידידי היקר איש חי ורב פעלים למען הכלל והפרט, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, אהוב למעלה ונחמד למטה, ה"ה הנדיב הנכבד **הר"ר דוד**

סייטלר וז' שיחיו, שתרמו מהונם להדפסת הספר לזכר הוריהם וזקניהם ז"ל שכבר הלכו לעולמם ולהבחל"ח לזכות הוריהם וזקניהם שיחיו לאורך ימים ושנים טובות. יהי רצון שהרבצת התורה הנגרמת על ידי ספר זה תהיה להם לזכות שיתברכו בכל מיילי דמיטב בבני חיי ומזוני רויחי והצלחה בכל מעשי ידיהם ברוחניות ובגשמיות.

השלב הששי הוא עריכת הספר לדפוס והדפסתו. ועל זה אני מכיר טובה לבעלי **מכון עלה זית** ולכל העוסקים שם במלאכת הקודש, עבור עבודתם המצויינת בכל שלב של עריכת הספר. יהי רצון שיצליחו בעבודתם הקדושה, ויזכו לכל הברכות וההשפעות הנשפעות למזכי הרבים ברוחניות ובגשמיות.

ואסיים מעין הפתיחה בברכות והודאות לא-ל גומר עלי. ואני מתפלל ומתחנן לפניו ית' שיתקבלו דברי תורה אלו בלב מבקשי ה', ושימצאו בדברי תועלת בעבודתם, שלא ניגע לריק ולא נלד לבהלה. והעיקר שיעלה מספר זה נחת רוח להבורא יתברך שמו, שזהו תכלית כל עבודתינו עד שנזכה להרמת קרן התורה ולהתגלות כבוד מלכותו ית' בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

הכותב וחותם לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה בשם כל ישראל, ביום שני לסדר "ובחרת בחיים", כ' אלול תשפ"ד לפ"ק.

אפרים אהרן באאמו"ר הרה"צ שליט"א מהארניסטייפל - מילוואקי

פה שיקאגא יצ"ו

בראשית

בראשית

ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד:
(א, ה)

שיאכלו האדם ואשתו מעץ הדעת טוב ורע. לכאורה היה מסתבר שאדרבה, יש תועלת גדולה בידיעת האדם בין טוב לרע. עוד יש להבין מה שאמרו חז"ל (ראה תורת משה בראשית ב, ט"א) שאם היו ממתנינים אדם וחיה עוד יום אחד עד שבת קודש היה נותר להם אכילת עץ הדעת, למה באמת לא נאסר אכילת עץ הדעת אלא רק עד שבת קודש.

בשבוע שעבר חגגנו את חג שמיני עצרת, וענין חג זה מבואר בדברי חז"ל והובא ברש"י (במדבר כט, לו): כבנים הנפטרים מאביהם והוא

כתב רש"י: לפי סדר לשון הפרשה היה לו לכתוב יום ראשון, כמו שכתוב בשאר הימים שני, שלישי, רביעי. למה כתב אחד, לפי שהיה הקדוש ברוך הוא יחיד בעולמו שלא נבראו המלאכים עד יום שני, עכ"ל. וקשה לפי דבריו, שהרי בזמן הזה כותבים אנו בכל השטרות הנכתבים ביום ראשון 'באחד בשבת', ולפי דברי רש"י היינו צריכים לכתוב 'בראשון בשבת' שהרי לא שיין עוד הטעם שהיה בתחילת הבריאה.

בפרשת חטא עץ הדעת יש להבין, למה באמת לא רצה השי"ת

א. ז"ל החתם סופר, וקבלו חכמינו ז"ל שאלו המתין עד שבת היה מותר בו, עכ"ל. ומלשוננו 'קבלו' משמע שמכוון למה דאיתא בשער הכוונות בסוד עץ הדעת טוב ורע (דרושי ראש השנה דרוש א) וז"ל, ולפי שחטא ואכל מעץ הדעת טוב ורע, עבירה גוררת עבירה וגרמה לו להזדווג ביום השישי עם אשתו שעדיין היה חול ולא המתין עד ליל שבת שהוא קודש, וזה סוד אכילת עץ הדעת טוב ורע וכו' ואם היה ממתין עד ליל שבת וכו', עכ"ל עיי"ש כל הענין. ובשפתי כהן על התורה (פרשת קדושים) שהיה מגורי האר"י כתב בסוד איסור ערלה שבא לתקן חטא עץ הדעת, שנצטוו בשעה תשיעית מן היום, ואילו היו ממתנים שלש שעות היה כל פרי קודש הלולים, עיי"ש. וראה עוד בלשם שבו ואחלמה (הדע"ה דרוש עץ הדעת סימן ח) וז"ל, וכל מה שהזהיר אותו הקב"ה, לא היה רק אלא כל זמן שהיה עץ הדעת טוב ורע, ואילו שלא היו נכשלים בו באותו היום, והיה נמשך עד שבת בראשית, אז היה נתקן על ידי קדושת שבת וכו' והיה נתקן על ידי זה כל העץ הדעת כולו מהרע שבו, והיה גם הוא כולו טוב וקדוש ומיוחד עם העץ החיים לגמרי, ואז היה מותר לאכול ממנו וחי לעולם, עכ"ל. והבוחזר יבחר.

אדרבה מתעורר על ידי זה באהבה רבה לקראת הקריאה של חיבה, ומנצל את ההזדמנות לעלות ולהתקרב אל אביו שבשמים עוד יותר ממה שהיה קודם ירידתו, וממילא נשלמת תכלית ירידתו. אבל הכסיל שאינו מבין ענין זה, בראותו שנפל וירד ממדרגתו ועבר עבירה וכדומה, הרי הוא מתייאש לגמרי מעבודתו ית', ונמצא יורד מטה מטה ר"ל. והיינו כוונת הכתוב 'כי שבע יפול צדיק וקם ורשעים יכשלו ברעה'.

ונראה שלהורות ענין זה, נתן לנו השי"ת את השבת. שבכל שבוע ושבוע בשבת קודש מעלה אותנו השי"ת למדרגה גבוהה להרגיש קירבת אלקים, ונותן לנו נשמה יתירה. ובצאת השבת הוא נוטל מאתנו מדריגות אלו, ואנו מרגישים ירידה גדולה ברוחניות. וכל זה כדי לעורר אותנו שבמשך ימות החול נשתדל להתקרב ולעלות להשיג הקרבת אלקים שזכינו לה בשבת הקודמת. ונמצא שכל הירידה של מוצאי שבת היא לצורך עליה, שנתעורר על ידה, ועל ידי זה נזכה לעלות

אומר להם קשה עלי פרידתכם, עכבו עוד יום אחד. ונתקשו בזה המפרשים, מה תועיל עכבת עוד יום אחד, הלא אדרבה, על ידי זה תקשה עוד יותר הפרידה מאחר שיתקרב עוד יותר ביום אחד זה.

ואפשר לומר על פי מה שכתוב בספרים הקדושים (ראה בת עין וארא ד"ה וידבר אלהים) לפרש הפסוק (משלי כד, טז) 'כי שבע יפול צדיק וקם ורשעים יכשלו ברעה'. שכל אחד ואחד מישראל ואפילו צדיק, צריך לעבור ירידות תמידיות ברוחניות משך כל ימי חייו. ותכלית ירידות אלו הם לצורך עליה, שעל ידם יתעורר האדם לעלות מירידתו, ועל ידי זה יעלה למדרגה יותר גבוהה ממה שהיה קודם ירידתו. ואילו לא עבר על האדם ירידה, לא היה מרגיש הצורך לעלות ממדרגתו למדרגה יותר גבוהה. ונמצא שהירידה היא קריאה של חיבה אליו מאביו שבשמים שיתקרב אליו עוד.

ויהודי המבין ענין זה, לא די שאינו מתייאש כתוצאה מירידתו אלא

ב. וז"ל שם, כדאיתא בספרי הצדיקים על פסוק שבע יפול צדיק וקם השמים נעשה זאת שיפול הצדיק ממדרגתו כנ"ל בכדי שישבור לבו בקרבו וישוב לה' וימשיך בחינת אור תשובה על כללות ישראל, עכ"ל. וכן רבות בספרי רב צדוק הכהן, ראה דובר צדק (עמ' לב) וז"ל, כידוע על פסוק שבע יפול צדיק וכי יפול לא יוטל. כי בעל הסדר הגמור יש לו הנפילה וגם היא מכלל הסדר שהוא לצורך הקימה וירידה שהוא צורך עליה כידוע וכדמתרצי במערבא רק לפי שעה נפילה היא ואינה מכלל הסדר, עכ"ל.

תכליתה, ועל כן חשו את עצמם ערומים ומיואשים עד שאמר להם השי"ת 'מי הגיד לך כי עירם אתה' (בראשית ג, יא), הלא כל תכלית הירידה היא להתעורר ולעלות על ידה, ולא להרגיש עירום וחוסר תקוה.

ונראה שענין זה נכלל בהכרזת אמונתנו פעמים בכל יום

'שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד', ששם הוי"ה הוא מדת חסדו ית' - מורה על עליותינו, ואלהינו הוא מדת הדין - מורה על ירדותינו. ואנו מכריזים שאנו מאמינים באמונה שלימה, שבין העליות שלנו ובין הירידות שלנו באים מהוי"ה אחד, שכל הירידות באות אף הן מחסדו ית' והן קריאה של חיבה שנתעורר על ידם לעלות ולהתקרב אליו יותר ויותר. וממילא בא האדם על ידי הכרה זו ל'ואהבת את הוי"ה אלהיך בכל לבבך' - 'בשני יצריך'. כי לא די שאוהב את הוי"ה - העליות שלו הבאות מצד יצרו הטוב, אלא גם אוהב את אלהיך - הירידות שלו הבאות מצד יצרו הרע, כי הכל בא מהוי"ה אחד הקורא אליו בקריאה של חיבה שיעלה ויתקרב אליו יותר ויותר.

והיינו מאמר הכתוב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, שאם מבין האדם שכל תכלית ה'ויהי ערב' דהיינו הירידה, הוא 'ויהי בקר' דהיינו העליה, אז הוא יום אחד. אבל אם חסירה לו הכרה זו אזי

למדריגה יותר גבוהה ממה שהיינו בשבוע שעבר. והיינו מה שאמרו חז"ל (תענית כז, ב) לפרש הכתוב (שמות לא, יז) 'וביום השביעי שבת וינפש' - כיון ששבת ווי אבדה נפש. פירוש, שכל תכלית השבת היא ה'ווי אבדה נפש' של מוצאי שבת, שעל ידי הרגשת הירידה יתעורר היהודי לעלות יותר ויותר.

ולפי זה יש לומר שענין 'עץ הדעת טוב ורע' הוא, שעל ידי אכילת פירותיו יתוודע להאדם שאחר כל עליה תבא ירידה, ושאחר כל מדריגה של 'טוב' בהכרח ימשך אחריה מדריגה של 'רע'. ומכיון שידיעה זו בלי הבנת תכליתה וסיבתה יכולה לגרום הרגשת ייאוש וחוסר תקוה, על כן לא רצה השי"ת שיאכל האדם ממנו עד שירגיש ויודע לו ענין השבת, שכל תכליתה היא הירידה לצורך עליה, וממילא יבין ענין 'עץ הדעת טוב ורע' שהוא גם כן לאותה תכלית עצמה.

ועל כן, אמר השי"ת לאדם 'כי ביום אכלך ממנו מות תמות' (בראשית ב, יז) בכפל לשון. כי לא די שעל ידי אכילתך ממנו תהיה לך ירידה אחת [הנקראת מיתה] אלא גם תמות - מיתה שניה, כי תתיאש מלעלות, מאחר שעדיין לא השגת את השבת להבין תכלית הירידה. וכדבריו כן היה, שכשאכלו אדם וחווה ממנו קודם השבת הרגישו ירידה על ידה ולא הבינו

לסבול הירידה. על כן אומר לנו אבינו שבשמים, קשה על"י - ראשי תיבות ירידה לצורך עליה - פרידתכם, ועל כן עכבו עמי עוד 'יום אחד' - יום של ירידה, שאין בו עוד ישיבת סוכה או נטילת לולב, אבל תתבוננו בו שהירידה בא לכם מהוי"ה אלהינו הוי"ה אחד הקורא אליכם בקריאה של חיבה שתעלו ותתקרבו אליו גם מבירא עמיקתא של ימות החול, ולא תפרדו מאתו ח"ו להתיאש כשאתם מרגישים ירידה, ובהכרה זו של 'ויהי ערב ויהי בקר' תזכו ל'יום אחד'.

יהי רצון שעל ידי ההתעוררות לעבוד את השי"ת בשמחה בימי הירידה, נזכה בקרוב לה'יום אחד' שיהיה ה' אחד ושמו אחד בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

חסר לו באמונת הוי"ה אלהינו הוי"ה אחד, ואין יומו 'יום אחד'. ועל כן לעולם נקרא יום שאחר השבת, שהוא בהכרח יום של ירידה - 'יום אחד', כי רק על ידי הרגשת הירידה בחינת 'ויהי ערב' וההכרה שבאה אליו הירידה מאביו שבשמים לצורך עלייתו בבחינת 'ויהי בקר' זוכים ל'יום אחד'.

ולפי זה יש לומר שאחר עליה תמידית מימי אלול לימי סליחות, ואחר כך לראש השנה, ומראש השנה לעשרת ימי תשובה ואחר כך ליום הכיפורים, ומכאן לישיבת סוכה ונטילת לולב, הרי אם יפסק פתאום, וירדו ישראל מאגרא רמא לחזור מיד לימות החול, יש לדאוג שיישכח מהם ענין הירידה שהוא לצורך עליה, ויפרדו ח"ו מהשי"ת כי לא יוכלו

נח

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלהים התהלך נח:

(ו, ט)

לפי פשטות הדברים אין כל קשר להענן עם הברית, שהרי הברית היא הקשת ולא הענן.

עוד צריכים להבין, מה גרם לדור המבול שירדו לשפל המדריגה כל כך, עד שהוצרך השי"ת למחות את כל היקום.

ונראה שההסבר לזה מבואר בקרא סוף פרשת בראשית, כאשר אבאר. דהנה יש שני ענינים עיקריים שהם קשיי ההבנה לשכל האנושי, ובלי הדרכה ראויה, יכול האדם על ידי קושיות אלו, לבא למסקנות נכזבות ולכפירה בעיקר רח"ל. והם:

א. איך אפשר שהקב"ה, שהוא כולו רוחני ובלתי בעל גבול ותכלית,

כבר העירו חז"ל (בראשית רבה ל, ה:א' תנחומא נח סימן ה') על כפל הלשון נח נח, שנראה שהיה די לומר 'אלה תולדות נח איש צדיק'. גם כוונת מאמר הכתוב 'את האלהים התהלך נח', צריך ביאור.

להלן בהפרשה (ט, יב - טז) כתוב: 'ויאמר אלהים זאת אות הברית אשר אני נתן ביני וביניכם וגו'. את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ. והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן וגו'. והיתה הקשת בענן וראיתיה לזכר ברית עולם'.

וצריכים להבין ההדגשה על הענן, דבכל פעם שהזכיר הקשת הזכיר גם הענן. ולכאורה תמוה, דהלא

א. וז"ל, אלה תולדות נח נח, אתמהא, לא הוה צריך קרא למימר, אלא אלה תולדות נח שם, אלא נייחא לו, נייחא לעולם, נייחא לאבות נייחא לבנים, נייחא לעליונים, נייחא לתחתונים, נייחא בעוה"ז, נייחא לעולם הבא.

ב. וז"ל, אלה תולדות נח נח איש צדיק. למה שתי פעמים נח נח.

שבא מעשה הרע אל הצדיקים, כי כל מה דעבד רחמנא לטב עבד והוי"ה אלקינו הוי"ה אחד, היינו בין מה שנראה להוי"ה - מדת החסד, ובין מה שנראה לאלקינו - מדת הדין, הכל הוי"ה אחד - מדת החסד, כי מאתו לא תצא הרעות. ומה שנראה לנו שהוא רעה, הרי, 'לא מחשבותי מחשבותיכם וגו'' (ישעיהו נה, ח), ואי אפשר לנו להשיג דרכי אלקינו ית"ש.

כל זה היה ביד נח לנחם את דורו ולדבר על לבם. והוא מאמר הכתוב (בראשית ה, כט) 'ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו'. והיינו, כי בכח נח היה לנחם את דורו ממעשנו - היינו מה שטרודים רוב ימיהם בעולם המעשה. 'ומעצבון ידינו' - העצבות שלנו, הבאה ממה שרואים צדיק ורע לו כנ"ל. והיינו מאמר הכתוב בריש הפרשה 'אלה תולדת נח נח' - נחמה בכפליים [שהרי נקרא נח על שם הנחמה כנ"ל], שהיה בכחו לנחמם על שני ענינים הנ"ל. והוא גם מאמר הנביא אל בני ישראל (ישעיהו מ, א) 'נחמו נחמו עמי' - נחמה בכפליים על שני ענינים הנ"ל, ומרומז בתיבת עמ"י, שהוא ראשי תיבות מעשינו עצבון ידינו.

אבל דא עקא, שנח לא ניצל את כוחותיו לנחם את בני דורו, והוא המשך הפסוק, שאף על פי ש'איש

ירצה בעבודת אדם הגשמי קרוץ מחומר. הלא רוב ימיו מבלה האדם בעניני גשמיות, ואם כן הלא מותר האדם מן הבהמה אין, ומה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש. ואם כן, למה לא יעשה האדם כמעשה הבהמה. ב. הלא רואים אנו שיש צדיק ורע לו, דהיינו שדברים רעים באים גם על אנשים טובים רח"ל. ואם כן, על כרחך לית דין ולית דיין, והעולם הפקר הוא לעשות בו כטוב בעינינו.

הנה בקושיות אלו נתקשו אנשי דור המבול, ובאו למסקנא שאין ביניהם לבהמה כלום, מאחר שעסוקים רוב ימיהם בגשמיות כבהמה. ושהעולם הפקר לעשות בו כרצונם, מאחר שראו בעיניהם איך הגיע מעשה הרע גם אל הצדיקים. ועל ידי זה ירדו עד שאול תחתית.

והנה ביד נח היה להדריך את דורו ולנחמם ולדבר על לבם לאמר: אל תתפעלו ממה שעסוקים אתם בגשמיות רוב ימיכם. כי אדרבה על ידי שתעסקו בגשמיות כדי לעבוד על ידי עסק זה את השי"ת, הרי אתם מהפכים את הגשמיות לרוחניות. ומזה יש להשי"ת נחת רוח הכי גדולה מכל העבודות, ולשם זה ברא השי"ת את האדם בגוף גשמי והניחו בעולם גשמי, כדי שיהפוך האדם את הגשמי לרוחני. וכן אל תתפעלו ממה שנראה לכם

ארבע פרשיות קדושות. אלא אדרבה, מן הקשר של תפלין הנעשה מעור בהמה גסה, ונתהפך הגשמי לרוחני להעשות ממנו קשר של תפלין. זהו הכבוד הכי גדול שיש לי, כי האדם מהפך על ידי זה את הגשמי לרוחני. והוא אומרו 'וראית את אחרי' – תראה שהכבוד הכי גדול שיש לי הוא מדברים הגשמיים שהם בבחינת אחר". אבל 'ופני לא יראו' – מבחינות רוחניות המכונים בשם פנ"י, מזה אין לי כל כך כבוד כמו מאחר". הרי שהשיבו השי"ת שלא יקשה לו קושיא ראשונה הנ"ל.

ומשמעות השניה של שאלתו היא, כמו שאמרו חז"ל (ברכות שם) ששאלו, מפני מה יש צדיק ורע לו, ועל זה השיבו השי"ת 'וראית את אחרי ופני לא יראו' – הראהו קשר של תפלין. ומסביר בספר 'אלף זעירא' (סיום מסכת שבת וחיבור למסכת ברכות) בשם החתם סופר^ג, שכשאדם מסתכל על אדם אחר כשהוא מעוטר בתפלין, הלא יראה שתי רצועות יורדות על כתיפיו, ויכול הרואה לחשוב שבאמת יש כאן שתי רצועות, רצועה ימנית ורצועה שמאלית. אמנם לכשיתבונן מאחוריו ויראה הקשר של תפלין, הלא יבין שבאמת הכל רצועה

צדיק תמים היה בדרתיו, מכל מקום 'את האלהים התהלך נח'. ותרתו משמע: א. שבמקום שיעסוק נח בענינים גשמיים, להראות את דורו שאפשר לעבוד את הבורא גם בעניני גשמיות, במקום זה נעשה איש אלקים ועסק כל ימיו בעניני אלקות. ב. במקום שינחם את דורו שכל מה דעביד רחמנא לטב עבד, ושגם מה שנראה לאלקים הוא באמת הוי"ה כנ"ל, במקום זה הוכיחם שבאמת זהו דרך הבורא שמתנהג במדת הדין. והיינו מאמר הכתוב 'את האלהים התהלך נח'. ועל ידי זה ירד כל דורו לטמיון, מחמת שלא ניחמם 'ממעשנו ומעצבון ידינו' כנ"ל.

ואפשר לומר ששתי הקושיות הנ"ל, הם בעצמם הקושיות שהקשה משה רבינו להשי"ת באמרו 'הראני נא את כבודך' (שמות לג, יח). דתרתו משמע, האחד כפשוטו, ששאלו הראני נא את הדבר שמביא לך הכבוד הכי גדול. ועל זה השיבו השי"ת 'וראית את אחרי ופני לא יראו' (שם פסוק כג). ואמרו חז"ל (ברכות ז, א) שהראהו קשר של תפלין. והכוונה בזה, שהכבוד הכי גדול שיש לי, אינו מן הבית של תפלין, שהבתים הם רוחניים ביותר, מאחר שיש בהם

ג. בעל מחבר ספר 'אלף זעירא' היה תלמידו של השבט סופר [נכדו של החתם סופר]. ודברים אלו כתב האלף זעירא ששמע מהקול אריה [הרב אברהם יהודה שוורץ] שהוא היה מתלמידי החתם סופר, ואמר דברים אלו בשם רבו.

יטעו בני אדם בשתי קושיות הנ"ל, לירד פלאים וליפקר על ידיהם, זוהי הקש"ת ראשי תיבות קשר של תפלין, שעל ידה יתנחמו נחמה בכפלים 'ממעשנו ומעצבון ידינו'. והוא אומר 'את קשתי נתתי בענן', פירוש: התכלית של קשתי, דהיינו הקשר של תפלין, הוא הענ"ן ראשי תיבות נחמו נחמו עמי - שיתנחמו בני אדם נחמה בכפלים מן שתי קושיות החמורות של עמ"י - מעשינו ועצבון ידינו כנ"ל. יהי רצון שעל ידי חיזוק האמונה בשני ענינים אלו, המרומזים בקש"ת, נזכה בקרוב לענ"ן - נחמו נחמו עמי יאמר אליכם, בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

אחת. והיינו מה שהראה השי"ת את משה: אתה שואלני למה יש צדיק ורע לו, הרי שאתה חושב שיש טוב ויש רע, שיש צד ימין וצד שמאל, 'וראית את אחרי ופני לא יראו' - אל תסתכל בפני שהוא מקום שנראה כשני רצועות, אלא תסתכל מאחורי, על הקשר של תפלין, ותראה שהכל רצועה אחת, הכל טוב, כי הוי"ה אליקינו הוי"ה אחד, כנ"ל. הרי שהשיבו השי"ת גם על קושיא השניה הנ"ל. והתשובה והנחמה בכפלים לשתי הקושיות, 'למעשנו ולעצבון ידינו', מוכחים מהקשר של תפלין, כמבואר.

והשתא מובן שהאות להבטחה שלא יהיה עוד מבול, דהיינו שלא

אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו: (ו, ט)

אברהם לא היה נחשב לכלום. וצריך ביאור למה ידרשו לגנאי אם אפשר לדרשו לשבח?

כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ - פירש רש"י: אפילו בהמה חיה ועוף נזקקין לשאינן מינן. וקשה, הרי בהמה חיה ועוף אין להם בחירה, ואם באת לפרש שהנהגת בני אדם משפיעה על הנהגת בעלי החיים, צריכים לדעת

כבר הקשו חז"ל (בראשית רבה ל, ה; תנחומא נח סימן ה) על כפל הלשון נח נח, שנראה שהיה די לומר 'אלה תולדות נח איש צדיק וכו'.

בדרתיו - פירש רש"י: יש מרבתינו דורשים אותו לשבח, כל שכן בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק ואילו היה בדורו של

איזו עבירה של בני אדם גרמה שיהיו נזקקין הבעלי חיים לשאינן מינן.

בי מלאה הארץ חמס מפניהם - פירש רש"י: לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל. צריכין להבין, למה נחתם הגזר דין דוקא על הגזל? גם צריך להבין, למה נענשו על ידי מבוול דוקא, שמבלבל הכל כמו שפירש רש"י לקמן (פסוק יז ד"ה מבוול) ואיך מהוה עונש זה מדה כנגד מדה?

ויש לפרש על פי מה שכתוב בפרשת וישלח (לב, כה) 'ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר'. ואמרו חז"ל (בראשית רבה עז, ג; תנחומא וישלח סימן ח) ש'איש' זה הוא שרו של עשו. ומן הפסוק נראה שהשטן לא נתאבק עם יעקב אלא מפני שנשאר לבדו, וצריכים להבין השייכות זה לזה.

במסכת חולין (צא, א) דרשו חז"ל: שחזר יעקב על פכים קטנים, וכל כך למה? שצדיקים אין פושטים ידיהם בגזל. וקשה, הרי לא רק צדיקים נזהרין מן הגזל, הלא גם כל המון העם מצווים ומוזהרים על הגזל? ועוד דרשו חז"ל (שם): היאך נדמה לו [שרו של עשו]? יש אומרים כתלמיד חכם ויש אומרים כעובד כוכבים. וצריך להבין מזה דרך לעבודת השם יתברך.

ויש לומר שהיצר הרע יש לו שני מיני תחבולות שעל ידם מעביר את האדם מעבודת בוראו ית'. האחת, כשבא אל האדם לומר: אם תשווה את עצמך לחברך או להאנשים שבסביבתך, תראה שאתה טוב מהם, אתה לומד יותר מהם, אתה מתפלל יותר טוב מהם, מדת החסד שלך היא במעלה יותר מהם, ואם כן יכול אתה להסתפק במדרגתך שבה אתה נמצא, ואין אתה צריך להשתדל לעלות יותר. והשניה, כשבא אל האדם ואומר לו: אם תדמה את עצמך לחברך או להדורות שקדמוך, הרי תמצא שאתה רשע ועם הארץ כנגדם, ואפילו אם תשתדל להגיע למדרגתם בתורה ועבודה, בודאי לא תצליח, ואם כן אינו כדאי שתבטל כחך ויגיעך על זה.

וצריך האדם לידע מה להשיב אל יצרו כשבא בטענות אלו, והוא, שאין לאדם לדמות את עצמו לאף אחד, כי כל אחד יש לו תפקיד מיוחד, ואין אחד נידון לפי כוחות של אחר אלא לפי כוחות עצמו. ועל כן לא מעלה ולא מוריד אם הוא יותר טוב או גרוע מן האחר, כי אין לו להסתכל אלא על מצבו כפי ערך הכוחות שיש בו.

וזהו 'ויותר יעקב לבדו', שהיתה עבודת יעקב מבוססת כולה לפי ערך עצמו בלי שימת לב כלל אל מעלתו נגד אנשים אחרים. וכשהגיע

היתה תלויה בכוחותיהם של אחרים שאינם מינם, ובזה גרמו שגם הבהמות והחיות והעופות היו נזקקין לשאינן מינם. והעונש שלהם היה מבול, שמבלבל הכל, מדה כנגד מדה, מפני שהם היו מבבלבים עבודת האחד בשל חבירו.

אבל נח לא הסתכל על שום אחד, אלא כל עבודתו היתה מבוססת על כוחות עצמו, והיינו מאמר הכתוב, 'אלה תולדת נח' - שכל תולדות נח שהם מעשיו הטובים היו מבוססים על דבר אחד, והוא - נח - שלא אכפת ליה רק נח לבד.

ולפי זה מבוארות שתי השיטות ברש"י: יש דורשים לשבח - שהיצר הרע בא לנח בדברי שבח לאמר, שאפילו בדור זה הוא צדיק, כל שכן שבדור צדיקים היה צדיק יותר, ואם כן מן המותר הוא לו להשתדל להשיג יותר. ויש דורשים לגנאי - שהיצר בא אצלו בטענת גנאי, שאילו היית בדורו של אברהם לא היית נחשב לכלום, ואם כן למה לך להשתדל לעלות יותר בעבודת השם, הא בין כך ובין כך לא תהיה נחשב לכלום כשתשווה את עצמך לאברהם אבינו. אבל נח לא חש לעצת יצרו, ולא פשט ידו בגזל כמו שאר דורו, רק וישאר אך נח' (בראשית ז, כג) - לא אכפת ליה כי אם כוחות עצמו בלבד.

להשגה זו, ו'יאבק איש עמו' - הוא השר של עשו שבא ללחום כנגדו. יש אומרים שנדמה לו כתלמיד חכם הרבה יותר ממנו, ורצה השטן בזה לרשל אותו מעבודתו, בטענה של 'למה אתה מיגע עצמך לריק להשתדל לעבוד את הבורא ב"ה, הא אי אפשר שתגיע למדריגתי הגבוהה הרבה ממך'. ויש אומרים שכעובד כוכבים נדמה לו, ורצה בזה לרשל אותו מעבודתו, בטענה של 'הלא כל העולם הם עובדי כוכבים ואתה צדיק הדור, ואם כן אין לך צורך להשתדל לעלות יותר'.

ונראה שעבודת השם הנכנית על השוואה ודמיון לאחרים נקראת 'גזל', כי עבודתו מבוססת על כוחותיהם של אחרים ולא על כוחותיו עצמו, ונמצאת עבודתו גזולה מאחרים ואינה שלו. והיינו מה שאמרו חז"ל ש'צדיקים אין פושטים ידיהם בגזל', ר"ל שאין פושטין ידיהם לעבוד את השי"ת לפי התדמותם לאחרים, לא למעליותא ולא לגריעותא, לפי שבדרגת הצדיקים נקראת עבודה כזו 'גזל'.

ולפי זה יש לומר שעוון דור המבול היה, שכל עבודתם היתה מבוססת על התדמותם לאחרים, והיינו מה שאמרו חז"ל 'לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל', כנ"ל שעבודה כזאת נקראת גזל. ונמצא שהיו בני אדם נזקקין לשאינן מינם, שכל עבודתם

יהי רצון שבזכות העבודה בבחינת 'ויותר יעקב לבדו' - שכל אחד ואחד יעבוד להשיג כוחותיו העצמיים, נזכה לזמן של 'ונשגב ה' לבדו ביום ההוא', בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ: (ו, יב)

שנבחרו דוקא אותיות אלו להיות ראש תוך וסוף של תורתנו הקדושה.

ואפשר לומר על פי הכתוב (משלי כב, ו) 'חנך לנער על פי דרכו'.

הכתוב משמיענו שלכל נער יש כוחות וכשרונות מיוחדים, שעל ידי חינוך הראוי, אפשר להוציא כוחות וכשרונות אלו מהכח אל הפועל. ועל כן מוטל על הורים ומחנכים לחפש בכל נער ונער מה הם כוחותיו המיוחדים, ולחנך אותו באופן המועיל ביותר להוציא כוחותיו המיוחדים מן הכח אל הפועל. וממילא מובן שאין ראוי למחנך לדמות נער אחד להשני כי כל נער מיוחד בכוחותיו וכשרונותיו, ואין תכלית ויעוד של אחד דומה לחבירו.

ובאמת אין הדברים נאמרים רק בחינוך הבנים, אלא נאמרים

גם בחינוך הנער שיש בתוך כל אחד ואחד מאתנו, כי לכל אחד ואחד מאתנו ישנם כוחות וכשרונות מיוחדים שעליו להוציאם מן הכח אל הפועל. יש לכל

צריכים להבין אריכת הלשון כי מאחר שכבר הודיע לנו הכתוב 'וירא

אלהים את הארץ והנה נשחתה', מובן מאליה שהשחית כל בשר את דרכו על הארץ. וכן צריכים להבין הפסוק שלאחר מכן (ו, יג), שבפשטות הוא מוקשה ההבנה, 'ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ'. ובפרט צריכים לדעת, מה מלמדים אותנו פסוקים אלו על דרך העבודה, כי התורה הקדושה מלמדתנו דרך לעבודתו ית' בכל זמן.

בספר מלכים (א ו, לח) נקרא חודש מרחשון בשם 'ירח בול'.

והרבה טעמים נאמרו בדבר, ונראה שאפשר לומר בזה עוד טעם. ומבואר בספרים שהאות הראשונה בתורה היא ב"ת דבראשית, האמצעית היא וא"ו דגחון, ובסיום התורה היא למ"ד דישאל, והם אותיות בו"ל. וגם זה צריכים להבין, מהי משמעות הענין

והנה נראה שהמקטרג היותר גדול על האדם בשמים, הם כוחותיו ויעודו שהתעלם מהם. והללו עולים ומקטרגים עליו להשי"ת, שהאדם משחיתם ומאבדם על ידי שאינו משים לב אליהם. ובמקום להשתמש עמהם לענינים מועילים ונצחיים, משתמש עמהם לענינים ארציים וארעים. והיינו מאמר השי"ת לנח 'קץ כל בשר בא לפני', 'קץ כל בשר' היינו התכלית והיעוד של האדם, ואמר השי"ת לנח שהתכלית והיעוד של כל אדם בא לקטרג לפני, לאמר שבני אדם חומסים וגוזלים אותם התכליתות והיעודים, שבמקום להשתמש עם כוחותיהם לצורך תכליתם, משתמשים עמהם באופן השחתה לצורך ארציות, והוא אמרו 'כי מלאה הארץ חמס מפניהם'. ועל כן 'הנני משחיתם את הארץ', כי אין שום תועלת לחייהם מאחר שמאבדים ומשחיתים את כוחותיהם.

והנה אותיות בו"ל הם אותיות של קידומת בלשון הקודש. והיינו כי אות ביי"ת משמשת לאות קידומת כשרוצה אדם לומר 'תוך', כגון 'בבית' שפירושו תוך הבית. ונראה שאות זאת מרמזת על הכוחות והכשרונות המיוחדים המונחים תוך האדם ומחכים שיוציאם מן הכח אל הפועל. ואות ביי"ת שהיא האות הראשונה בתורה, מורה אל האדם, שהשלב הראשון

אחד תכלית ויעוד מיוחד שלשמה נברא ועליו להשיגה, וגם כלפי עצמינו נאמר 'חנך לנער על פי דרכו'.

ונראה שמאחר שהכוחות וכשרונות המיוחדים לכל אחד נקראים בלשון 'דרכו', נמצא שמחנך המתעלם מכוחות וכשרונות המיוחדים של נעריו להוציאם מן הכח אל הפועל, וכן המתעלם מלהוציא כוחות וכשרונות של עצמו מן הכח אל הפועל, הרי הוא נקרא 'משחית דרכו', מאחר שמשחית ומאבד הכוחות והכשרונות המיוחדים הללו, כי לעולם לא יצאו לפועל.

ובאמת, הנסיון מוכיח שאם אין האדם מוציא כוחותיו וכשרונותיו המיוחדים לפועל להשתמש עמהם באופן המועיל לעבודת ה', ממילא יבא להשתמש עמהם לעניני ארציות ועבירות רח"ל. ונמצא שהכוחות והכשרונות שעל ידם היה יכול לעבוד את השי"ת או להנות ולהיטיב לישראל, מתגלגלים עתה באשפות הארציות והחומריות. וזה היה חטאם של דור המבול, והיינו מאמר הכתוב 'כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, שכל אחד השחית' [מלשון 'בל תשחית'] ואיבד את דרכו, דהיינו כוחותיו וכשרונותיו המיוחדים, 'על הארץ' - להשתמש עמהם לצורך הארציות, במקום להשתמש עמהם לתועלת אמיתית, להנות על ידם את השי"ת.

בהשלמת יעודו וייעוד הסמוכים עליו, הוא לחפש תוך עצמו ותוך בניו ותלמידיו, למצוא ולהכיר את הכוחות והכשרונות המיוחדים הגנוזים בהם.

אות וי"ו משמשת לאות קידומת כשרוצה אדם להוסיף איזה דבר, כמו 'בית ושדה' שפירושו, לא רק בית אלא גם שדה. ונראה שמרמז כאן על גידול ותוספת במהלך האדם לעבר יעודו. ואות וי"ו שהיא האות האמצעית של התורה, מורה אל האדם, שהאמצעי שעל ידה ישלים יעודו וייעוד הסמוכים עליו, הוא להוסיף תמיד בעבודת השי"ת בהוצאת הכוחות והכשרונות המיוחדים מן הכח אל הפועל.

ואות למ"ד משמשת לאות קידומת כשרוצה אדם להביע מטרות ומחזו חפצו, כמו 'הנני הולך לביתי' שפירושו, ביתי הוא מחזו חפצי ומטרתי. ונראה שמרמז כאן על מטרת וייעוד האדם עלי אדמות. ואות למ"ד שהיא האות האחרונה שבתורה, מורה אל האדם, שענינו יהיו תמיד על השלמת יעודו, ואל תכלית זו ישתמש עם כוחותיו וכשרונותיו המיוחדים, ולא ישחיתם להשתמש עמהם לדברים ארציים וארעים.

ולפי זה יובן, שהרי עברו עלינו עתה ימי תשרי, ימים של התבוננות פנימית להכיר את כוחותינו

וכשרונותינו המיוחדים. ועכשיו בבא חדש מרחשון, מתחלת העבודה להוציא כל הכוחות שמצאנו ולהוציאם מכח אל הפועל, להשתמש בהם לתכליתנו וליעודנו. על כן נקרא חדש זה בשם ירח בו"ל, מפני שהעבודה בחדש זה הוא להוציא את הבי"ת על ידי הוי"ו בכדי להגיע להלמ"ד.

אמנם יש אות קידומת אחרת שממנה צריכים להתרחק, והיא אות מ"ם, המשמשת בלשון פרישה הבדלה וריחוק. כמו אדם האומר 'הנני הולך מביתי', ואם היתה נכתבת האות מ"ם קודם אותיות בו"ל, היתה משמעות שהאדם מתרחק ומתעלם מהכרת כוחותיו המיוחדים ומהוצאתם מן הכח אל הפועל לקראת יעודו המיוחד לו. וכאמור היה זה חטא דור המבול, 'כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ', כנ"ל. ועל כן נקראו דור המבול שהקדימו המ"ם לבו"ל, להתרחק ולהתעלם מהכרת כוחותיהם וכשרונותיהם המיוחדים.

ועבודתינו בחדש מרחשון 'ירח בול', הוא כאמור, לאסוף כל הכוחות שמצאנו בחדש תשרי ולהוציאם מכח אל הפועל להשתמש עמהם לתכליתנו וליעודנו, ולהיות עינינו פקוחות על הנשמות הקדושות שנפקדו בידינו, להכיר את הכוחות

והכשרונות המיוחדים הגנוזים בהם הנצחי, של 'והיה ה' למלך על כל
ולהוציאם מן הכח אל הפועל. ועל ידי הארץ' בביאת משיח צדקנו במהרה
זה נביא את העולם לתכליתו וליעודו בימינו אמן.

פסח

השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישׂראל (הגדה של פסח)

שמאמין במחשבתו שהשי"ת ברא את העולם מאין ליש ומחיה את העולם בכל רגע, ומאמין בהשגחה פרטית שהשגחתו ית' הוא על כל דבר קטן וגדול, ושמלא כל הארץ כבודו, ושהשי"ת עומד עליו ורואה במעשיו, שומע דיבוריו ויודע מחשבותיו. אמנם אף על פי שמאמין כל זה במוחו אינו מוכרח שמאמין כן בלבו, דהיינו כשיש לו תאוה בלבו שהיא נגד רצון ה', אין בכח אמונתו להתגבר על התאוה ההיא, כי לא עבד על עצמו להחדיר את האמונה שלו לתוך לבו.

ואמונה זו היא האמונה של רוב העם, שאם תשאל לשום אדם מישראל, אפילו הקל שבקלים, האם אתה מאמין שהשי"ת מלא כל הארץ כבודו ורואה כל מה שאתה עושה, בודאי יענהו שמאמין כל זה באמונה שלימה. ואף על פי כן תראה שלפעמים עוברים על רצונו ית', שבודאי אילו היה מאמין באמת שהשי"ת עומד עליו ורואה מה שהוא

צריכים להבין אומרו השתא הכא, שלכאורה מובן מאליו, ולמה צריך לאומרו.

שאינו יודע לשאל את פתח לו שנאמר (שמות יג, ח): 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים'. נתקשו המפרשים, שלכאורה נראה שתיבת לאמר מיותרת, דהוה ליה למימר, 'והגדת לבנך ביום ההוא בעבור זה'.

כתבו הספרים הקדושים בשם האריז"ל (שער הכונות דרושי הפסח דרוש ד; דרוש ו; דרוש יא-יב), שבמצרים היה הדיבור בגלות, וכשיצאו ממצרים יצא הדיבור מן הגלות. ועל כן נקרא שם החג 'פסח', נוטריקון פ"ה ס"ח. וצריכים להבין ביאור הדברים על דרך העבודה.

ואפשר לומר על פי מה שכתוב בספרים הקדושים, שיש שלש מדריגות באמונה:

המדריגה הראשונה, מי שמאמין במוחו ושכלו, דהיינו

אחרון של פסח

ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם
(שמות יד, כב).

הוא על גוף האדם, שהרי מצות תפלין הוא שיניחם האדם על ראשו ועל ידו, מה שאין כן המצוה שתועלתה היא הרחקת הרע הוא על הבית ולא על האדם, שהרי מצות מזוזה היא להניח המזוזה על פתח ביתו ולא על גופו. וכן מצינו בחמץ ומצה, שהחמץ שהוא הרחקת הרע, מצותו שלא ימצא חמץ בכל הבית ובכל הגבול, ואילו אכילת מצה שהיא תוספת קדושה, מצותה על גוף האדם. וכן מצינו בדם פסח ודם מילה, שדם פסח שהיה מטרתו להרחיק המשחית, היתה המצוה להניחו על המשקוף ועל מזוזות הבית, ואילו דם מילה שהוא תוספת קדושה, מצותו בגוף האדם דוקא. וצריך ביאור למה הוא כן.

ואפשר לומר שענין זה מלמד אותנו שתוספת קדושה צריך להתחיל אצל האדם עצמו, ואין לו לעבוד על אחרים שיוסיפו קדושה, אלא כל מה שיוסיף האדם קדושה בעצמו ממילא ישמעו רחוקים ויבאו

איתא במכילתא, 'מימינם' זו מזוזה שהוא מימין, ו'משמאלם' זו תפלין שהוא בשמאל, ע"כ. כלומר, בזכות מצות מזוזה ותפלין שעתידין ישראל לקיים, נעשו להם המים חומה.

ראיתי בספר הקדוש שם משמאל שהסביר למה דוקא שתי מצות אלו עמדו לישראל שיקרע להם הים. שבשעת קריעת ים סוף היו שני ענינים, א. שנדחה החומר שלהם, שיצאו ממ"ט שערי טומאה. ב. שעוד עלו לרום המעלות עד שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל. ומזוזה ותפלין מרמזים על שני ענינים אלו. שהרי מזוזה פועלת שלא יהיה ביכולת הרע ליקרב אל הבית, ותפלין גורמים תוספת קדושה שבהם מתקשר האדם עם השי"ת. ובזכות שתי מצות אלו שעתידין ישראל לקיים, זכו ישראל לשני ענינים אלו על הים, עכדה"ק.

ונתתי אל לבי לתור ולמצוא טעם למה המצוה שהיא לתוספת קדושה